

element of the communication of the representatives of the English culture and linguistically represents such phenomena as praise on the occasions of a holiday, event or anniversary, glorification, thankfulness or flattering but it can also be a simple act of politeness. A special attention has been paid to the fact that an important role in the usage of compliments is played by various social factors as differences in the social roles of the interlocutors can reduce the level of the insincerity of the compliments. A very important feature of the compliments is their frequency the definition of which proves that the most frequent compliments are the ones that point out a person's appearance, mental abilities, a sense of humour, sharp wit, and inner personal qualities.

Key words: compliment, speech act, emotional variants, pragmatic direction, frequency analysis, fiction.

Стаття надійшла до редколегії
23.01.2015 р.

УДК 81'42:316.7

Ірина Рудик

Лінгвістична неввічливість як засіб побудови новинного інтерв'ю

У статті розглянуто явище лінгвістичної неввічливості – комунікативну поведінку, яка суперечить нормам і параметрам взаємодії, установленим у цьому жанрі. З'ясовано, що мета застосування неввічливості може полягати в створенні соціальної напруги, підтриманні наявного рольового розподілу на агентів і клієнтів інституційного дискурсу чи налагодженні контакту із цільовою аудиторією. Остання притаманна такому жанру медійного дискурсу, як новинне інтерв'ю. Особливої актуальності дослідження теорії неввічливості в медійному дискурсі набуває у світлі появи в ньому нового жанру – конфронтаційного новинного інтерв'ю. Як приклад такого жанру в статті розглянуто ток-шоу «Фактор О'Райлі» на американському каналі *Fox News*. На матеріалі інтерв'ю Б. О'Райлі з американським політичним діячем Л. Панеттою встановлено, що конфронтаційне новинне інтерв'ю є окремим медійним жанром, який відрізняється від традиційного новинного інтерв'ю такими параметрами, як мета, тип і подача інформації, спосіб ведення й загальний перебіг бесіди.

Ключові слова: лінгвістична неввічливість, інституційний дискурс, інтерв'ю, конфронтація, оцінність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розвиток теорії лінгвістичної ввічливості, яку сформулювали 1978 р. П. Браун і С. Левінсон, спричинив формування на її основі нової інтеграційної теорії ввічливості, неввічливості й грубості [8]. До предмета вивчення цієї теорії долучено явище неввічливості, яке також притаманне комунікативній поведінці людини.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Значним внеском у дослідження лінгвістичної неввічливості, її категоріальних ознак і специфічних функцій стали роботи П. Г. Блітвіча, Дж. Калпепера та М. Теркурафі. Опрацювавши підходи П. Г. Блітвіча, Дж. Калпепера та ін. [3, с. 62–63; 4, с. 350], визначаємо лінгвістичну неввічливість як *ненормативну комунікативну поведінку, реалізовану за допомогою лексико-граматичних стратегій чи просодичних рис, які суперечать нормам й параметрам взаємодії, встановленим у цьому жанрі* [2, с. 123].

Мета статті – проаналізувати функціонування засобів реалізації лінгвістичної неввічливості в жанрі конфронтаційного новинного інтерв'ю; **завдання** – установити особливості використання новинного інтерв'ю в сучасному медіа-просторі, виокремити відмінності конфронтаційного новинного інтерв'ю від традиційного, пояснити роль лінгвістичної неввічливості в побудові конфронтаційного новинного інтерв'ю.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для початку зазначимо основні функції, які неввічлива мовленнєва поведінка може виконувати в міжособистісній взаємодії. За Дж. Калпепером, до таких функцій належать: афективна, примусова, розважальна й інституційна (яку ми визначаємо як статусну функцію) [4, с. 220–252]. Якщо мета афективної та примусової неввічливості – створити соціальну напругу, то метою статусної неввічливості є підтримання певного статусного співвідношення (рольового розподілу на агентів і клієнтів інституційного дискурсу), а метою розважальної неввічливості – налагодження контакту з цільовою аудиторією.

Отже, у низці комунікативних ситуацій неввічлива мовленнєва поведінка цілком соціально прийнятна.

Новинне інтерв'ю як жанр медійного дискурсу

Це, на перший погляд, парадоксальне твердження передусім стосується взаємодії в межах медійного дискурсу, а саме, такого його жанру, як новинне інтерв'ю. Таке інтерв'ю полягає в подаванні новин через бесіду з гостем у студії. Актуальність дослідження новинного інтерв'ю не викликає жодних сумнівів і зумовлена загальною орієнтацією телеканалів на подавання новин саме через обмін коментарями й поглядами з гостем програми, а не методом прямих включень і традиційних випусків новин із викладом фактичного матеріалу. Так, за даними Щорічної доповіді про стан американської журналістики (*An Annual Report on American Journalism*) за 2013 р., з-поміж трьох найбільших кабельних новинних телеканалів США (*CNN, Fox News i MSNBC*) лише *CNN* випускає більше медійної продукції у форматі повідомлень (54%), ніж у форматі обміну коментарями й поглядами (46%), причому розрив між цими двома позиціями, як бачимо, незначний. Канал *MSNBC* демонструє прямо протилежну тенденцію: лише 15% новинних повідомлень і 85% новин у форматі коментарів та особистих поглядів. На каналі *Fox News* це співвідношення представлене, відповідно, 55 і 45%. При цьому питома вага новинних інтерв'ю, порівняно з традиційними випусками новин, зросла в структурі всіх зазначених каналів [9]. Ці дані засвідчують, що подавання новин у монологічному режимі стрімко втрачає позиції; новини набувають дедалі більш діалогічного характеру, характеру обміну – не так інформацією, як поглядами й підходами.

Неввічливість у новинному інтерв'ю

Аналізуючи жанр новинного інтерв'ю, П. Г. Блітвіч зазначає, що взаємодія в ньому відбувається на двох рівнях: на рівні ведучий – гість програми й паралельно на рівні ведучий – цільова аудиторія [3]. Отож, новинне інтерв'ю являє собою опосередкований полілог. Якщо в такому полілозі ведучий застосовує до співрозмовника, чий погляд не збігається з поглядами слухачів, стратегії неввічливості, то його стратегічною метою при цьому є «створення коаліції» із цільовою аудиторією. Це дає підстави вважати застосовану в такому контексті неввічливість формою лінгвістичної поведінки, яка підтримує, а не руйнує соціальну взаємодію [3, с. 47].

Конфронтаційне новинне інтерв'ю

Особливої актуальності дослідженню теорії неввічливості в медійному дискурсі додає поява в ньому нового жанру – конфронтаційного новинного інтерв'ю (*news as confrontation* – термін П. Г. Блітвіча [3, с. 63]). Прикладом такого жанру вважаємо ток-шоу «Фактор О'Райлі» на американському каналі *Fox News*. Сам телеканал *Fox News* характеризує «Фактор О'Райлі» так:

“The O'Reilly Factor» uncovers news items from the established wisdom and goes against the grain of the more traditional interview style programs” [10].

За даними рейтингів, станом на кінець 2014 р. «Фактор О'Райлі» вже чотирнадцять років поспіль посідав перше місце в списку найкращих новинних передач на кабельних телеканалах, починаючи з 2001 р. 2014-го загальна аудиторія програми становила 2 млн 667 тис. глядачів [11].

Структурно програму побудовано навколо ведучого – репортера й політичного коментатора Білла О'Райлі, який обговорює з гостями студії нагальні політичні питання. Серед гостей Білла О'Райлі в різний час були такі відомі особи, як К. Райс, Д. Трамп, Дж. Буш, Дж. Керрі, Б. Обама.

Жанрові особливості новинного інтерв'ю, зокрема конфронтаційного новинного інтерв'ю, дають змогу визначити його як різновид інституціональної взаємодії, оскільки ролі його учасників чітко визначені: вищий комунікативний статус наявний у ведучого, який визначає тему розмови методом формулювання запитань до гостя, а також контролює тривалість і загальну стилістику зустрічі.

Розглянемо, як застосування ведучим стратегій лінгвістичної неввічливості впливає на параметри конфронтаційного інтерв'ю. Матеріалом для дослідження ми обрали інтерв'ю Білла О'Райлі з американським політичним діячем Леоном Панеттою [7], який обіймав високі посади в адміністраціях двох президентів США від Демократичної партії. У період 1991–1994 рр. Л. Панетта очолював адміністрацію президента Білла Клінтона. 2006 р. його було включено до сформованої Білим домом двопартійної експертної групи з Іраку (*Iraq Study Group*), яка розробляла рекомендації для президента США (Дж. Буша-молодшого) щодо зміни політики на Близькому Сході. 2009 р. новообраний президент США Барак Обама призначив Л. Панетту директором ЦРУ (2009–2011 рр.). Упродовж 2011–2013 рр. Л. Панетта перебував на посаді міністра оборони США [1; 6].

Інтерв'ю Б. О'Райлі з Л. Панеттою було проведено 7 жовтня 2014 р. Підставу обрати інтерв'ю як матеріал для дослідження вбачаємо в тому, що саме його було визнано найкращим з інтерв'ю, що їх провів Б. О'Райлі 2014 р. (див., напр., [5]).

Мета інтерв'ю

Першим параметром будь-якого інтерв'ю є його мета, яку ведучий зазвичай озвучує на початку програми, після представлення гостя. Мета традиційного теле-інтерв'ю – отримання нової інформації, на основі якої аудиторія зможе сформулювати власну думку щодо предмета обговорення. Бесіда з Л. Панетта також починається з представлення гостя, після чого ведучий доводить до глядачів мету цього інтерв'ю:

O'REILLY: ... Simply put Leon Panetta knows plenty about to how the U.S. government really works. This morning on the "Today" show, Mr. Panetta was asked about ISIS (сунітська терористична організація, яка йменує себе Ісламською Державою Іраку й Сирії. – I. P.) and about why President Obama pulled all U.S. troops out of Iraq instead of leaving a force behind. ...

Leon Panetta joins us now. So by not leaving U.S. troops in Iraq, President Obama committed a colossal blunder, did he not?

Якщо перший виділений уривок нагадує собою інформативне запитання (*why*), то другий уривок розвіює це хибне враження й експліцитно виражає ставлення ведучого до дій президента. Виражене ведучим ставлення є, вочевидь, негативним, оскільки:

- його виражено через дві лексичні одиниці з негативною конотацією (*blunder* – a stupid or careless mistake; *colossal* – extremely large), які при послідовному вживанні підсилюють негативну оцінність одна одної;
- для його вираження застосовано розділове запитання (...*President Obama committed a colossal blunder, did he not?*). Згідно з дослідженням Р. ван Рой і М. Сафарової (Університет Амстердама) про полярні запитання, можна стверджувати, що в таких запитаннях (у цьому разі – диз'юнктивах із полярними пропозиціями) мовець, зазвичай, приймає за істинну пропозицію стверджувального речення, а пропозицію приєднаного запитання (*tag*) вважає хибною [12, с. 302]. Істинність такого висновку підтверджує й низхідна інтонація мовця в приєднаному запитанні (*tag*). На основі сказаного, робимо висновок про те, що мета ведучого в цьому разі полягає не в отриманні інформації, а у висловленні власного, різко негативного ставлення до президента як предмета розмови, а тому й до співрозмовника як представника позиції президента.

Власне, це негативне ставлення є ставленням цільової аудиторії загалом – ведучий лише озвучує його. Це зумовлено тим, що ток-шоу «Фактор О'Райлі» – проектом каналу *Fox News*, який представляє інтереси консерваторів, у той час як президент Б. Обама й гість програми Л. Панетта – представники Демократичної партії. Отже, метою конфронтаційного інтерв'ю вважаємо створення коаліції з глядачами задля підтримання вже наявного в них світогляду. Зрештою, цей висновок доводить і репліка самого ведучого в першій половині програми:

O'REILLY: ... and I know I'm being tough on you, but that's what I get paid to do, all right?

Тип і подання інформації в інтерв'ю

Наведений вище приклад свідчить і про функціонування в аналізованому інтерв'ю інформації оцінного характеру, а не лише фактологічного, як у традиційному викладі новин або традиційному новинному інтерв'ю. Інші приклади на підтвердження цієї тези:

L. PANETTA: ... I think it was a mistake.

O'REILLY: All right. I say it was a colossal blunder, not just a mistake, a mistake is – uh, driving your rear-view fender into the wall when you're parking your car. This is a colossal blunder that has led to the deaths of tens of thousands of people because ISIS has now expanded throughout Syria and Iraq and the slaughter – even today slaughtering people.

Як бачимо, ведучий повторює висловлену раніше низку негативно-оцінних лексичних одиниць ще двічі, протиставляючи їх нейтрально-оцінній лексичній одиниці *mistake*, якою характеризує дії президента Л. Панетта. Крім того, негативно-оцінний фон у наведеному фрагменті створюють і такі оцінні одиниці, як іменники *deaths* і *slaughter*, а також фраза *tens of thousands of people*, яка апелює не до інтелектуальної, а до емоційної сфери слухачів, оскільки не називає точної кількості загиблих. Наведемо ще один приклад:

O'REILLY: ... The big picture is the Obama administration doesn't know what the deuce is going on.

Уживана в цій репліці розмовна одиниця *deuce* (*used in questions to show that you are annoyed*) є водночас негативно-оцінною (оскільки, за наведеним визначенням, виражає роздратування) і розмовною, маркованою в словнику як *informal*, що свідчить і про оцінний характер наведеної інфор-

мації, і про суб'єктивний спосіб її подачі. Аналогічний спосіб інформування спостерігаємо й у фрагменті, що стосується пакистанського лікаря, який допоміг американській владі знайти Бін Ладена, а зараз утримується в пакистанській в'язниці, незважаючи на грошові суми, що їх американська сторона надсилає за його звільнення:

O'REILLY: Yes are we still sending them money? Yes.

PANETTA: Of course, we are sending them money and we're continuing to.

O'REILLY: Why? That doctor is in jail. You shouldn't be sending them a cent until he gets out. You see what I'm talking about, there's a way to do stuff.

And I tell you what, our enemies throughout the world, and this includes China and Russia, do not fear the United States now. Do they?

Перше виділене висловлення являє собою доволі категоричну пораду (чи навіть заборону), яка ґрунтується на суб'єктивному погляді ведучого, що дає підстави говорити про наявність елементів суб'єктивного подання інформації в аналізованому інтерв'ю. Так само друге й третє підкреслені висловлення також засвідчують суб'єктивність подання ведучим інформації, оскільки являють собою (категорично висловлені) констативи, правдивість пропозиції яких визначена лише ведучим програми й не ґрунтується на жодних зовнішніх джерелах інформації (адже ця репліка не містить жодних на них посилань).

Спосіб ведення і загальний перебіг інтерв'ю

Якщо загальноприйнятим способом ведення традиційного інтерв'ю є партнерський, без домінування в ефірі, то в конфронтаційному новинному інтерв'ю простежуємо значне домінування ведучого в ефірі. Як приклад, розглянемо обмін репліками, який відбувся під час програми, після перегляду відео:

O'REILLY: Disingenuous?

LEON PANETTA: You know, look –

O'REILLY: Come on – disingenuous?

LEON PANETTA: We told the President there is an attack that's going on, that terrorists are involved in the attack.

O'REILLY: Ok, let me stop you there. The audience can make –

LEON PANETTA: And that as a result, you have to respond to it.

O'REILLY: Fine. The audience can make their own determination if it was disingenuous.

LEON PANETTA: Of course.

Тут статусне домінування ведучого простежується спочатку в еліптичному запитанні, вираженому лише одним словом (*Disingenuous?*), потім – у перериванні співрозмовника й повторенні вихідного запитання, ще пізніше – в експліцитно вираженому обриванні думки й репліки співрозмовника (*Ok, let me stop you there*). І хоча Л. Панетта нарешті також зважується перервати ведучого, останній знову повертається до свого незакінченого речення й таки завершує його (*The audience can make their own determination if it was disingenuous*). Сказане дає змогу схарактеризувати стиль ведення цього новинного інтерв'ю як тоталітарний, а його загальний перебіг – як конфронтаційний і деструктивний.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Наведемо визначені відмінності основних параметрів традиційного новинного інтерв'ю та конфронтаційного новинного інтерв'ю за допомогою табл. 1.

Таблиця 1

Відмінності основних параметрів традиційного новинного інтерв'ю та конфронтаційного новинного інтерв'ю

	Традиційне новинне інтерв'ю	Конфронтаційне новинне інтерв'ю
Мета	Поінформувати аудиторію для того, щоб допомогти їй сформулювати власний погляд щодо події	Підтримати вже наявний в аудиторії світогляд
Тип(и) інформації	Фактологічна	Фактологічна, оцінна
Подання інформації	Об'єктивне, неупереджене	Суб'єктивне, упереджене
Спосіб ведення інтерв'ю	Партнерський, без домінування в ефірі	Тоталітарний, зі значним домінуванням в ефірі
Загальний перебіг інтерв'ю	Конструктивний, спрямований на співпрацю зі співрозмовником	Деструктивний, спрямований на конфлікт зі співрозмовником

Вважаємо, що ці суттєві відмінності дають підстави говорити про формування нового медійного жанру – конфронтаційного новинного інтерв'ю, який відрізняється від жанру традиційного новинного інтерв'ю (тобто подання новин через спілкування з гостем у студії) низкою суттєвих ознак; жанрові відмінності визначеного вище різновиду новинного інтерв'ю зумовлені орієнтацією ведучого на використання стратегій реалізації лінгвістичної неввічливості. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в аналізі поетапних стратегій реалізації конфронтаційного новинного інтерв'ю.

Джерела та література

1. Панетта Л. Биография Люди [Электронный ресурс] / Леон Панетта. – Режим доступа : http://www.peoples.ru/state/leader/cia/leon_panetta/
2. Рудик І. Лінгвістична неввічливість: особливості функціонування / І. Рудик // Наук. зап. Луган. нац. ун-ту : зб. наук. пр. Сер. : Філологічні науки. Дискурсологія: мова, культура, суспільство. – 2014. – № 1 (39). – С. 113–126.
3. Blitvich P. G. A Genre Approach to the Study of Impoliteness / P. G. Blitvich // International Review of Pragmatics. – 2010. – Vol. 2. – P. 46–94.
4. Culpeper J. Impoliteness: Using Language to Cause Offence / J. Culpeper. – Cambridge : University Press, 2011. – 292 p.
5. Leeper D. Bill O'Reilly interrogates Leon Panetta about Barack Obama's lack of leadership [Electronic resource] / David Leeper // Western Free Press. – 2014. – 8 Oct. – Mode of access : <http://www.westernfreepress.com/2014/10/08/bill-oreilly-interrogates-leon-panetta-about-barack-obamas-lack-of-leadership/>
6. Mitchell L. Leon Panetta talks to Bill O'Reilly / Lincoln Mitchell // Observer. – 2014. – 9 Oct.
7. O'Reilly B. Interviews Leon Panetta : full interview [Electronic resource] / Bill O'Reilly. – 2014. – Oct. 7. – Mode of access : <https://www.youtube.com/watch?v=0sVbqIOaiTM#t=316>
8. Terkourafi M. Toward a unified theory of politeness, impoliteness and rudeness / M. Terkourafi // Impoliteness in Language: Studies on Its Interplay with Power in Theory and Practice. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2008. – P. 45–74.
9. The Changing TV News Landscape [Electronic resource] // The State of the News Media 2013. An Annual Report on American Journalism. – Mode of access : <http://stateofthemediamedia.org/2013>
10. The O'Reilly Factor [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.foxnews.com/>
11. The Top Cable News Shows in 2014 [Electronic resource] // TVNewser. – Mode of access : <http://www.adweek.com/tvnewser/the-top-cable-news-shows-in-2014-were/251034>
12. Van Rooy R. On Polar Questions / Robert van Rooy, Marie Safarova // Semantics and Linguistic Theory. – 2003. – P. 292–309.

Рудик Ирина. Лингвистическая невежливость как средство построения новостного интервью. В статье рассматривается явление лингвистической невежливости – коммуникативного поведения, которое противоречит нормам и параметрам взаимодействия, закреплённым за данным жанром. Установлено, что цель прибегания к невежливости может состоять в создании социального напряжения, поддержании существующего ролевого разделения на агентов и клиентов институционального дискурса или налаживании контакта с целевой аудиторией. Последняя присуща такому жанру медийного дискурса, как новостное интервью. Особенную актуальность изучение теории невежливости в медийном дискурсе приобретает в свете появления в нём нового жанра – конфронтационного новостного интервью. Как пример такого жанра, в статье рассматривается ток-шоу «Фактор О'Райли» на американском канале Fox News. На материале интервью Б. О'Райли с американским политическим деятелем Л. Панеттой, в статье установлено, что конфронтационное новостное интервью представляет собой отдельный медийный жанр, который отличается от традиционного новостного интервью такими параметрами, как цель, тип и подача информации, стиль ведения и общий ход интервью.

Ключевые слова: лингвистическая невежливость, институциональный дискурс, интервью, конфронтация, оценочность.

Rudyk Iryna. Linguistic Impoliteness as a Means of Conducting a News Interview. The paper takes a look at the phenomenon of linguistic impoliteness – communicative behaviour that violates the norms and parameters attached to the given genre. It makes a claim that employing impoliteness strategies, the speaker may aim at causing social disruption, maintaining the agent-customer role distribution existing in the institutional discourse, or building rapport with the target audience. The latter is an inherent feature of the news interview. The study of impoliteness theory in media discourse is of particular interest against the background of a new genre emerging in it – news as confrontation. As a sample of this genre, the article studies The O'Reilly Factor – a talk-show on the American Fox News channel. Based on Bill O'Reilly's interview with the American political figure Leon Panetta, the paper suggests that news as confrontation is an independent media genre which differs from the traditional news interview by such parameters as the goal, type of information and its presentation, style and general management of the interview.

Key words: linguistic impoliteness, institutional discourse, interview, confrontation, evaluation.

Стаття надійшла до редколегії
12.01.2015 р.